

Fouti

Anoun

Fatany

Kitaabui WayPublishing

MangE xa masen gni

Kitaabui Way Publishing is a non-profit Bible ministry. A xa fe singe na yi yiree nan ma a nun bukie naxee na International Bible Knowledge Institute. IBKI xa xOn gni findixi Kitaabui xaran gni nan na mixi birin bE naxan wama Ala xa fe kolonfe a nun a waxOn gni. Xarandie mu lan ma e xa siga institut ala ko e xa sErtifika xa na mu diplOm sOtO. Na sariyEe nOma xaran de intErnEt ma xa na mu banxi kui, zoom saabui ra, e nOma tongode dijital ma, e nOma rasanbade e-mail ma, e nOma sEbEde, xa na mu mixi keren keren ma, malan gni, xa na mu eglisie e nOma e rawalide e xa kawandi wali kui. IBKI mu findixi banxi xungbe ra naxan lanlanteya sOtOxi.

Muxu wo rasima wo xa wo xa Kitaabui xaran alako wo xa a kolon xa na xaranɲie kui xa na mu a ra yire gbete. "Masen gni" naxan na International Institute of Biblical Knowledge (IBKI) xaran gni kui, a findixi sEbEli ti nan na xa na mu a ra sEbEli rabae. Mixie xa ma gnErE sOtOxi nE a wuyaxi ra xui, video, a nun buki kui, a nun kitaabui masen gni; a nun, kawandilae, walikEe, pastErEe, sErEri, a nun rabbie xa xaran gni kui.

Wo lan ma wo xa wo xa masen gni birin mato, wo xa ma gnErE, a nun wo xa sariyE birin, barima wo xa wali nan a ra wo xa Ala waxOn fe fen, wo xa a kolon, wo xa a raba.

Wo xa a kolon xa na xaranɲi birin findixi nɔndi nan na, wo Kitaabui madangixi wuyaxi xaran, wo man Kitaabui madangi bukie nun lexikone mato alako wo xa masenɲie xa na mu a ra masenɲie fasarixi kolon. Wo wo ma kanta dictionnaire birin ma, barima dictionnaire wOyEn nde nan ma senxi a nun wOyEn gni kelife xui singe ma han yakOsi yusife.

Wɔyɛnɲie nun wɔyɛnɲie masenɲi masarama ne waxati dangi xanbi. A nun man, grek xui gbegebe nO ma findi de wOyEn keren na, naxan nO ma a ma findi de wOyEn singe ra.

Wo tin Ala xa wo rapere a xa masenyi seniyenxi kui, Kitaabui.

IBKI tinxi nE wo xa wo xa sariyE birin tongo a nun wo xa a rawali ala ko a xa findi saremati ra. Wo naxa wo yEtE ra gata kOnO wo naxa a mati, wo naxa a masara, xa na mu wo naxa kObiri fi bukie xa na mu sariyEe ma.

Randolph Dunn, mangE

Wo moxo maxOrin:info.IBKI.english@gmail.com Website:
thebiblewayonline.com/IBKI-English.html

Futi nun futi kanafe

Fouti

Ala naxa adama daa, a naxa a xayi birin fi a ma, a a sa Eden bɔxi ma. Na xanbi a naxa a boree daa:barima "a mu nu fan adama xa lu a kerenyi ra" (Fɔɔɛ 2:18). Marigi Ala naxa gine findi gine ra, a naxan tongo xeme yi ra, a naxa a xanin xeme xɔn ma. Xeme naxa a fala, «Yi wuli wuli nan yi ki, wuli naxan fatanxi n fase ra, a xili falama ne gine, barima a minixi xeme nan ma.»

Adama naxa findi bore ra " xame fama nE a baba nun a nga lude a fa a maso a xa ginE ra, e fama n**Efate keren**(fouti). Futi findixi lanlanteya nan na, a nun lanlanteya mixi keren keren ma a yEtE ra tima a nun a fe fangni fenfe a boree bE.

Na nan a toxi xame fama nE a baba nun a nga lude, a fa a maso a xa ginE ra, e findi fate keren na. (Genesis 2:22-25 NASU)

Futi Eburue tagi, alo sogegorode mixi gbegbe tagi, a nu findixi sariyE nan na dangife xanunteya ra (International Standard Bible Encyclopaedia). Hali futi kanafe findixi futi kanafe nan na (Nelson's Illustrated Bible Dictionary).

Yuwifie, e xa konyiya dangi xanbi, e nu lanma e xa ginE gbEtEe kerin e nu naxee futixi sariyE mu lanxi e ma. (Esdras 10:11-19 , TMN , TMN , TMN , TMN .)
(Ezra 10:11-19 , TMN , TMN , TMN) (Eston xa Kitaabui Kitaabui)

«Xa a bara gine gbete tongo, a mu lan a xa na gine ba a yi ra.kerindonse, a xa dugi, xa na mu a xa futi. Xa a mu yi fe saxan naba ginE bE, a lan ma a xa mini fufafu, a mu kObiri fi. (Exode 21:10-11 NASU)

A (Tamar) to a to Sela bara mO, a mu fixi a ma, Yuda to a to, a naxa a ma gnOxun a ginE nan a ra, barima a nu bara a yatagi makoto, a naxa a ya rafindi a ma kira ra, a fa a fala, 'Fa, n xa so i yi ra,' barima a mu nu a kolon a a xa ginE nan a ra. ... "A naxa di bari a yi ra, a naxa keli a siga, a naxa a xa dugi ba a naxa a xa ginE dugi so a yi ra." (Fe 38:14-16; 18-19 ESV) Yaxuba nu a ma gnOxun xi nE a findixi ginE ra, ginE ra, ginE mu a ra.

«Wo Alatala xa serexebade makotoma yaye ra, wo wafe, wo wafe, barima a mu wo xa serexe rasenema כֹּחַכֹּחַ, כֹּחַכֹּחַ wo a falama, «Munfe ra a mu a suxuma כֹּחַכֹּחַ?»²(Mal 2:13-15 ESV) A bara a xa saatE kana a nun a xa ginE tagi.

Waxati to dangi a nu na saatE bun ma ²Ala naxa a daa Annabi Munsa saabui ra fe wuyaxi nan nu na baba tagi a nun a xa mangEya a xa ginE nun a xa die xun ma.

kerin. Xa ginE dOxO a baba xa yaamari bun ma.

b. Xame nan nu na a xa ginE xun ma - xame xa sariyE.

¹Mixi mali - `ezer-Strong's OT# 5828 (help meet - KJV; his counterpart - YLT)

kerinWo xa masen gni naxan na parantese kui, naxan na parantese kui, na nan na sEbEli tie ra.

²Laayidi OT *beriyth*-2) saatE - ala xa sariyE naxan tOnxO ma xa na mu laayidi. (Thayer's Greek Lexicon and Brown Driver & Briggs Hebrew Lexicon)

- c. Futi nun ginε kafufe futitareṇa findixi yεε nan na.
- d. XamE nOma a xa ginE rasigade (a keru) a mu a xa futi kanafe kEdi sEbE, na nan a ra a mu a xa futi wali ra bama.
- e. XamE nOma a xa ginε rabolode a xa "futi kanafe kεedi" fi a ma.
- f. Divorce sEbEli na futi kanafe nan na, na nan a ra e mu futi xi sOnOn.
- g. GinEdi xa tinxinyi xurun xa na mu a ra a mu nOma a xamE rabolode.
- h. GinE naxan bara keli a nun a xa futi kanafe kEdi mu a ra, a tan nan na futi ra sariyE ki ma N'tan. Ginε naxan mεexi a xa ginε ra, a nOma ginε gbete dɔxɔde a mu findi yεnela ra
- j. Futi kanama nE faxE ma a nun xamE xa sariyE kana ma
- k. Kaṇε ginεε nOma sode futi kui saatε nεεε kui.

Futi xa fe ra³

- Pɔlu 1 Korinti 7 kui a falama futitaree bE 1 kui "a fisa xamE bE a naxa a bEExE⁴ginE" a nun verse 2 kui "kOnO yEtE kan xa fe ma, xamE birin lan ma a xa ginE sOtO a nun ginE birin xa a xa xamE sOtO" (RSV).
- "Yi tɔɔrε kui, fisa mixi xa lu a ki ma. Wo xirixi⁵ginE ra? Wo naxa kata wo xa lu xɔrεya kui.
- Wo bara xOrOxO⁶(loosed ASV, KJV) [no longer in a married state] from a wife? Wo naxa ginε fen. KOnO xa wo dOxO, wo mu yunubi raba, xa ginE naxan bara lan a ma a xa dOxO, a mu yunubi raba (1 Korinti 7:26-28a ESV).
- "Na kui, ala ko yEtE xa lu yEtE ra, xamE birin xa a yEtE xa ginE sOtO, ginE birin xa a yEtE xa xamE sOtO (1 Kor. 7:1-2 KJV).
- "Futitaree bE⁶nun kaṇε ginε⁷N naxε a a fan e bε e xa lu futitareṇa kui alb n tan. Kɔɔ xa e mu nOma e yεε suxude, e lanma e xa futi xiri. Barima futi xirife fisa mixi xa a yEtE rafelen a fangni ra (1 Korinti 7:8-9 ESV).
- "Futi xa binyE birin bE, a nun ginE nun xamE xa sade naxa kana, barima ala fama nE yEtE kan makiitide yEtE kan ma a nun yEtE kanyie.⁸(Eburu 13:4-5 ESV).
 - Ala a yEtE sa nan ma a xa daali kui a fala nE a mixi mu fan a xa lu a keren a nun a hayi na bore fangni nan ma, a bore, a malima, ginE. Na kui a naxa xamE nun ginE raso yire keren saatE ra won naxan xili falama futi ala ko e xa e fate waxOn gni ra bama e bore ra a nun e xa ginE ra. Na kui, futi binyaxi nan a ra, yunubi mu a ra.
 - Yunubi nan a ra mixi xa a yEtE waxOn gni fOxOra a nun a xa ginE nun a xa ginE ra.
 - Mixi yo mu lan a xa futi xiri xa a sa li a mu lanma a xa a yEtE ra gata; misali ra, Paul.
 - Naxee mu futi xi, naxee mεexi e xa ginε ra, nun naxee bara kaṇε ginεε ra, e wama kafufe xɔn ma. E rasixi e xa futi xiri xa e mu nOma e yEtE ra gbatade e xa ginE ra.

Futi saatε²

Malaki a fala nE a i xa ginE nan a ra saatE kui (2:14).

- Saatε findixi laayidi nan na naxan fatanxi danxaniya nun lanlanteya ra e bore tagi, a nun e bore binyafe ra. Wali naxan mu lanxi saatε ma, na nan a kanama danxaniya nun lanlanteya kanafe ra.

³Futi khamε, *gā-mos* (xamE nun xamE); Futi mu *ä'-gāmos* -namara -kerin'

⁴*Háptesthai* – futi, mixi keren, (*Thayer xa*) futi – NIV, ISV; mixi yEtE raso –Strong's)

⁵Tougan afari, *deoo* – a xirife, a xirife, [misaali ra, futi xirife ra –rd]

⁶A mu sare fima xa na mu a ra, *lúsin* – futi kana Thayer xa; ASV, KJV

⁷Futi mu na (*ä'gāmos*).

⁸yEtE kan nun yEtE kanyi mu lanxi e bore ma [yEtE kanyi, *pornos* – yEtE kan; langoe, kuye batui; tinfe; yanfanteya; ginE nun xame tagi rasa] [adulterous, *moichos* – Laayidi kanafe mixi gbEtE ra naxan mu findixi a xa ginE ra xa na mu kira gbEtE; misali ra, futi walie ra bama.

- Ala bara saatE wuyaxi sa adamadie tagi naxan nu wama adamadie xa tin a ra [a naxa ala gbEtE batu]. E nu na saatE kana ma a tan nun a ra, kOnO a nu e xa yunubie xafari e to gbilen a ma – e naxa u-turn raba e xa dunia kui.
- Ala bara mæefe yunubi xɔn, saatE kanafe, naxan findixi yene ra.
- Xa mixi nde a xa saatE nde kana xa na mu a kana, yunubi nan a ra. Na kui, futi kanafe findixi yunubi nan na.

YErEMI, Hose nun Ezekiel xa buki fu nun solofere nan ya naxan fatanxi yEtE ra naxan fatanxi Isirayila nun Yudaya ra e xa saatE kanafe ra e nun Ala tagi e xa duniE kui. Naxankate findixi saatE kanafe nan na naxan fatanxi kafupi ra mixi gbete ra naxan mu findixi i xa ginE ra a xa dunijɛigiri kui. a futi xiri kana ma. Na kui, saatE kanama yene nan na.

XamE xa sariyE

- “Wo mu a kolon, n ngaxakerenyie, barima n na wOyEnfe mixie nan bE naxee sariyE kolon, a sariyE nO ma a yEtE ra gatade. a xa mangEya-ASV; sariyE sariyE] mixi ma a baloxi tEmui na xan ma? Barima ginE futi xirixi a xa xamE ra sariyE ra a xa simaya kui, kOnO xa a xamE faxa, a bara mini sariyE bun ma a xa xamE xa fe ra” (Rom 7:1, 2 - ISV).
- NaNASBa xaranma -- "-- a bara mini sariyE kui naxan fatanxi xamE ra." A fOIO ra, girEki sEbEli a falama -- "-- kelife xamE/ xamE xa sariyE ma." Nakui man, mixi a kolon ma nE a xa sEmbE nun a xa mangEya naxan fixi xamE ma ginE xun ma sariyE nun naamunye saabui ra. SariyE nan nu a ra, a falafe ra, a nu tinxi *khamèdangifeguine*. Na lanlanteya nan nu na a ra naxan nu toma waxati fori kui, a singe ra, bOxi kui. Na "xamE xa sariyE" a niyama nE xamE xa findi mangE ra a nun "mangE" xamE xa fe birin kui.

«A lanma won xa Pɔlu xa masenyi fahaamu yi masenyi kui, barima Pɔlu *namara*"sariyE safe" futi, futi kanafe, a nun futi gbEtE ma, a na a masenfe, mixie bE naxee e yEtE xa sariyE kolon, a sariyE naxan nu na, xamE nu na a xa ginE xun ma. GinE nu na " xamE xa sariyE" nan bun ma -- a nu *natougan afaria* bE, a nun nO *manamaraa* yEtE xa fe ra bama nE a xa a yEtE ratanga sariyE ra xa na mu a ra pamanE birin tinxi naxan ma. Xa a xamE mu tinxi a xa a rabolo, a xa sariyE keren nan nu na a xa a xa faxE mamEtE.9

- Rɔma nun Yuwifie xa sariyE mu walima to. Na kui, saatE kanafe yunubi nan a ra. Futu kanaxi nO ma gbilen de a ra tuubi a nun diɛe saabui ra.

Divorce xa na mu divorce

- “Kɔɔ i tan sɛrɛxɛdubɛ -- 8 i bara gbilen kira xɔn ma, i bara mixi gbege ratantan i xa xaranyi ra.wo bara saatE kana a nun Lewi, Alatala Sɛnbɛma xa masenyi nan ya. -- 11 Yudaya bara danxaniya kana¹⁰fe naaxi bara raba Isirayila nun Darisalamu: Yudaya bara yire seniyeŋxi kana Alatala rafan naxan ma, e to si gbete xa di ginE dɔxɔ¹¹-- 13 Wo fe gbete fan nabama: Wo yaye rafema Alatala xa sɛrɛxɛbade ra. Wo wama nɛ, wo sɔxɔxɛ rate, barima a mu a pɛngi sama wo xa sɛrɛxɛ xɔn ma sɔxɔxɔ, a mu e rasɛnɛma sɛɛwɛ ra wo bɛlɛxɛ ra. 14 Wo maxɔrinyi tima, «Munfe ra?» Na nan a ra, Marigi bara findi seede ra wo nun wo xa ginE tagi, wo bara wo xa danxaniya kana¹⁰(dealt treacherously – YLT) a nun a ra, hali a to findixi wo bore ra [companion

9REFLECTIONS by Al Maxey Yi buki #106

¹⁰Danxaniya kanaxi, [naxan mu danxaniyaxi – ESV, RSV; dealed treachously – NKJ, YLT] -*bagad*-danxaniyatara, fe raba gundo ra, fe kobi raba fe, fe raba fe yanfanteya, lanlanteyatara (Thayer); e bara yanfanteya raba, e bara yanfanteya raba futi kui, naafuli fe kui, xa na mu a ra tinxinyi kui, saatE kui, wɔyɛnɔi kui, a nun wali birin kui. (Brown-Driver-Briggs)

¹¹Ala gbEtE xa di ginE futife nu lanxi e xa saatE ma Ala ra, na nan a ra e nu findixi yEtE kan nan na (a nun Ala xa saatE kanafe).

(ASV, ESV], wo xa futi xirixi ginE ra. -- 16 barima Isirayila Marigi Alatala a falama a a mu rafanxi ginE ra¹²(Malachi 2:8, 11, 13-14, 16 NIV).

- Malaki a singe nan nu na Ala nun Isirayila xa saate kanafe ra, a naxan xili saxi fe naaxi ra. SaatE kanaxi nE barima isirayila xamEe naxa ginE gbEtEe dOxO naxee nu kuye batuma, Ala mu tinxi e xa saatE ra e nun isirayila tagi.
- Na xanbi a naxa a sEbE xamEe xa fe ra naxan mu e xa wali ra bama futi kui a xa ginE rasigafe ra.¹³A luxi alo a bara a rasigat**tamaraa** xa futi kanafe sEbEli fi a ma alo Malachi a falaxi ki naxe Eburu xui *Shalach*(xEndE) dangife *kriythuwth* (futi kanafe kEdi). Na kui a kolon xi nE a bara a yEtE kana a to mu sese yo lu a yi ra a fate ma, xa na mu a mu a xa ginE waxOn gni ra bama a to mu nOma futide sariyE ki ma. Verse 16 a falama a a xOnOxi a man a xa tinxintareya nun a xa tinxintareya nOxun ma. Na kui, a naxa a karaxan a xa sabati (a sabati) xamE ra a mu dOxOxi naxan na, na nan a niya a xa a xa futi saate kana a nun a xamE naxan a rasiga ala ko a xa donse sOtO, dugi, a nun banxi hali a to mu nu na ginE ra naxan nu lanma a xa findi sikE ra.
- "Wo bara a mE a falaxi nE (*masen gni naxan rabin xaran gni ma senxi a nun kitaabui*), <I naxa yene raba (*moicheúseis* - "a masenxi mixi nan na "naxan nun mixi gbEtE xa ginE ra tOxO ma").' KOnO n na a fala wo bE, mixi yo mixi naxan ginE mato ma a xOnE ra.*epithumeésai - ginE nun xamE waxOn gni*) barima a bara yEtE raba (*e-moícheusen*) bOgnE kui. (Mat. 5:27-8 ISV). Na wali firin birin findixi tinxintareya nan na a xa futi kui.
- Naxan yo naxan na (*apolusee*)¹⁷agbé (*Nakhan birakhi cé Kérén fökhöra*)ginE, a xa a xa futi kanafe sEbEli fi a ma (*apolúsee on- - kEdi naxan a masenxi a a mu nu tinxin xi*): KOnO n na a fala wo bE, mixi yo naxan na (*apolúoon* -a xa ginE xa futi kanafe sEbEli mu na a yi ra, fo a xa yEtE kan xa fe ra (*porneías- yEtE kan xa fe kobi*), a niyama¹⁴a (a saxi fe nde nan kui ala ko a xa kisi) a xa yEtE raba (*moicheúseis* -a xa kafu mixi gbEtE ra naxan mu findixi a xamE ra a nun naxan dOxO xi). (Mat. 5 31-32)
- Isa a masenxi a sEmbE ra Mat. 5:32 a nun Mat. 19:9 xamEe nu e xa ginEe raboloma fe gbEtE nan ma*moicheúsei*, (fe nun mixi gbEtE ra naxan mu a xamE ra) e bOgnE xOrOxOE nan ma, a gbegben gni fate ma. KOnO ala ko e xa e xa fate ma sEbEli nun e xa sEbEli rafelen, e mu futi kanafe sEbEli raso (sEbEli mu na naxan a masenxi a lanlanteya mu na xa na mu yEtE kan) naxan a niyama ginE nun a xa xamE xa yEtE raba (barima a nu na a xa xamE nan yi ra naxan mu futi kanafe sEbEli fixi). Na ginE di nu bara "a rabolo" a mu nu bara a xa futi kana. Yi waxati Yuwifie xa taruxu kui, Tawureta Munsa mu tinxi ginE xa tinxinyi ra a xa futi kana. Na kui, yi waxati kobi ginEe nu luxi nE sariyE kui, na nan na ki e mu nu na banxi kui, kOnO e mu nu nOma xamE gbEtE dOxOde barima a nu na futi sEriyE kui.¹⁵
- GinE yEtE kanafe a nun a xa futi kanafe kEdi mu nOma a niyade a xa findi yEtE ra barima a bara findi yEtE ra barima a bara futi kana a to a yEtE sa mixi gbEtE ra naxan mu findixi a xamE ra.
- Mixi keren na yanfanteya raba ma¹⁰A to ginE danxaniyatE rabolo a mu a xa futi kanafe sEbEli sOtOxi, a naxa a lu setareya kui, a mu donse sOtOxi, a mu nOma futide, na nan a niyama a xa yEtE raba a nun a xa futi kui.
- WoyEn firin nan na naxan ma senxi "wo xa a rasiga xa na mu wo xa a rasiga" ginE naxan na a xa futi kanafe sEbEli ra xa na mu a mu na.¹⁴Futi kanafe sEbEli mu nu na, ginE naxan nu bara xErE nu na a xa futi kui

¹²*Shalach*(Eburu xui #7971 naxan ma senxi futi kanafe ra - RSV, ESV, NIV-to send away - ASV, KJV, YLT) wo xa a rabolo, wo xa a rabolo, wo xa a rabolo, wo xa a rabolo

(Strong's). Natan, *keriythuwth* OT:3748 Eburu xui nan a ra futi kanafe (Brown, Driver, Biggs). Mixi nO ma a xa ginE rasigade a mu a xa futi kanafe sEbEli sEbE, a findixi yanfanteya nan na, Malachi.

¹³Xa a ginE gbEtE tongo a yEtE bE, a mu nOma a xa donse, a xa dugi, xa na mu a xa futi tinxin de ra. 21:10-11).

¹⁴Eburu nun GirEki xui naxan fatanxi futi kanafe kEdi *rshalach*(Ebreu-Strong's OT# 7971) a nun*apoluo*(GirEki-Strong's NT# 630) a ma senxi rasanbafE xa na mu a safe.

futi mu na naxan ma alo baloe, dugi, banxi, xa na mu futi sariyE. A xa baloe nu dangi yEtE kan nan na xa na mu a ra a nun a xa lu yire keren na e firin birin findixi yEtE nan na. Na xeme naxa yene raba a xa futi saatE kanafe ra a nun a xa gine danxaniyaxi. Laayidi nEnE waxati ginEe mu nu nOma na fe mOdEli fOlOde hali e to nu nOma e xa xamEe rabolode.

➤ A nun wOyEn firin nan na Eburu xui keren a nun GirEki xui keren naxan a ma senxi futi kanafe sEbEli ra.¹⁵
A nun a xa futi kanafe sEbEli, ginE naxan nu bara a xa futi kana a nu nOma ginE gbEtE dOxOde barima a mu nu dOxOxi a xa xamE fori ra sOnOn.

- “Farisenie naxa fa a yire, e naxa fe mato a be, e a maxcrin, «A mu daxa gine xa mee gine ra¹⁷mixi xa ginEfe birin ma ?’ -- A naxa a masen e be, «Wo xaxili xcrxcxi nan ma, Annabi Munsa naxa mee wo ra¹⁷ Wo xa ginEe, kcrk kafi a fcle mu nu na ki. N man xa a fala wo bE, mixi yo naxan na a xa ginE kana ¹⁷A xa gine, fo a xa yene raba,^{16a} fa ginE gbEtE dOxO, [ä] yEtE ra bama” (Matiyu 19:3; 8, 9 - ESV).
- “Naxan yo a xa futi kana^{17a} xa ginE a nun a xa ginE gbEtE dOxO^{17y}EtE raba ginE ra, xa na mu a ra^{17a} xa xamE^{18A} to ginE gbEtE dOxO, a naxa ginE raba (Mark 10:11-12 – ESV).
- “Mixi birin naxan a xa futi kana ma¹⁷xa a xa gine sa gine gbete dcrk, a bara yene raba.^{17a} xa xamE nan yEtE ra bama (Luke 16:18 - ESV).
- “Xa na mu wo mu a kolon, n ngaxakerenyie — barima n na wOyEnfe mixie nan bE naxee sariyE kolon, a sariyE lanma a xa lu mixi yi ra a xa simaya birin kui. Na kui, gine naxan futi xirixi a xa mcri xa simaya kui, kcrk xa a xa mcri faxa, a bara fulun futi seriye ma. Na kui, gine xili falama ne yenela ra, xa a nun xeme gbete sabatixi a xa mcri njne kui. Kcrk xa a xa mcri faxa, na seriye mu na gine be.¹⁹Xa a sa li a bara xeme gbete dcrk, yenela mu a ra.» (Romans 7:1-3 ESV).
 - DiinE karamOxOe nu wama naxan nabafe ala ko Isa xa sugandi fatanfasi firin tagi; a) futi kanafe (naxan na) mixi yEtE kan xa sugandi ma, b) futi kanafe ratOn fe birin ma. KOnO na mu findixi fe keren na naxan nu na, na nan a ra Isa naxa e ratu a ma a futi kui e nu lanxi e bore ma. A to Annabi Munsa to tin e xa futi kanafe sEbEli fi, Isa naxa a fala a bOgnE xOrOxOE nan nu a ra, e nu yanfanteya rabama. A to nu na a xa futi kui, a mu nu na a xa futi kanafe sEbEli ra, na xamE naxa a rasiga a mu donse, dugi, banxi, xa na mu a xa futi sariyE so a yi ra alo Exode 21:10-11 a falaxi ki naxE. A xa yanfanteya bara a niya a xa findi setare ra naxan a niya a xa a yEtE findi yEtE ra xa na mu a xa lu yire keren ala ko a xa balo. Na kui, Ala naxa tin Munsa xa yaamari fi, a xa yaamari fi, a xa tin, xa na mu a ra a xa a maxandi a xa gine rabolo temui naxe.

Futi mu

- N xa a fala ginetaree be, a nun kaaje ginEe be, a fisa e xa lu futitarepa kui alb n tan. Kcrk xa e mu noma e yete suxude, e xa futi xiri. Futi xirife fisa mile paaxi birin na. (1 Korinti 7:8-9 ESV)

¹⁵Eburu nun GirEki xui naxan fatanxi futi kanafe ra a nun futi kanafe kEdi *keriythuwth*(Eburu xui –Strong's OT#3748) a nun *apostasion* (GirEki NTStrong's # 647).

¹⁶Naxee nu na kafufe mixi gbEtE xa ginE ra e nu lanma e xa faxa Lewitike 20:10

¹⁷Na nan a masenxi a mixi lanma a xa a xa futi kana ala ko a xa ginE gbEtE dOxO naxan rafan a ma

¹⁸GirEki nun rOma ginEe nu nOma e xa xamE rabolode kOnO yuwifie mu nu na ki, (wurie)

¹⁹Seriye - Munsa xa seriye nun Roma xa seriye

- “YakOsi yi fe ma wo naxan sEbExi: A fisa xamE xa ginE mu dOxO (KJV mato).²⁰Kɔɔ yɛɛ to gboxi, a lanma xɛmɛ birin xa a yɛɛ xa ginɛ sɔɔ, ginɛ birin xa a yɛɛ xa mɔri sɔɔ. Xamɛ lanma a xa a xa futi wali rakamali¹⁴A xa ginɛ fan, a xa mɔri fan na na ki nɛ. Ginɛ fate mu na a gbansan gbe ra, a xa mɔri fan gbe na a ra. Na kui, xɛmɛ fate fan mu a gbe ra, a xa ginɛ fan gbe na a ra. Wo naxa tondi wo bore bɛ, fo wo firin na lan a ma waxati nde bun ma alako wo xa Ala maxandi. Na xanbi, wo man xa wo malan yire keren, alako Sentanɛ naxa wo ratantan wo xa yɛɛ suxutarepa xa fe ra. N yi masenyi tixi nɛ i bɛ, i mu a falama i xa yaamari xa fe ra. A xɔli n ma mixi birin xa lu alb n tan. Kɔɔ mixi birin a yɛɛ kima Ala nan bɛ. Mixi nde yi sEmbE sOtOxi, boore fan yi sEmbE sOtOxi (1 Korinti 7:1- 7 NIV).
 - Futi xirife sariyE ra bama a luxi nbE alo a mu lanma a xa findi ginE nun xamE waxOn gni ra. A man mu nOma a xa futi wali gbEtEe raxande (donse, dugi, banxi a nun boreya) xa a mu futi sariyE kana.

ginE fure

- N xa a fala ginɛtaree bɛ, a nun kaapɛ ginɛe bɛ, a fisa e xa lu futitarepa kui alb n tan. Kɔɔ xa e mu nɔma e yɛɛ suxude, e xa futi xiri. Futi xirife fisa mile paaxi birin na. GinE na a xa xamE ra a xa simaya birin kui. Kɔɔ xa a xa mɔri faxa, a nɔma dɔɔɔde xɛmɛ gbɛɛ xɔn ma, fo Marigi xa danxaniya kui. Kɔɔ n ma ɔɔɔɔ ra, a sɛɛwɛ gboma nɛ xa a lu a ki ma. N man laxi a ra a Ala Xaxili na n fan yi ra. (1 Cor 7:8-9; 39-40 ESV)
 - Isayanka ginɛdimɛdie lan nɛ e xa futi xiri danxaniyatɔɔya ra alako e xa ɔɛɛ tinxinyi kui Ala naxan kɛnɛnma.

Naxee fatanxi

- “Futixie [Ala xa Mixi Sugandixi kui] n yi yaamari fima e ma (n tan mu a ra, Marigi nan a ra): Ginɛ naxa a rabolo²¹ a xa mɔri fan naxa mɛɛ a xa mɔri ra²²a xa ginE” (1 Korinti 7:10-11 ESV).
 - GinEe mu nu nOma e xa futi kanade, kOnO a tan nun a xamE nu nOma kelide xa na mu e nu nOma e rabolode. Na kelife to raba, danxaniyatO ginEe nun xamEe nu lan ma e xa lu e mu futi xi xa na mu e xa lan.

DanxaniyatE xa ginE

- “Booree bɛ, n tan xa mu a ra Marigi xa masenyi, xa a sa li wo ngaxakerenyi nde xa ginɛ danxaniyatare na a ra, na ginɛ fa tin mɛɛde a xa ginɛ ra, a naxa mɛɛ a xa ginɛ ra²³akha. Xa ginɛ nde na a xa mɔri danxaniyataree kui, a xa mɔri fa tin na ra, a naxa mɛɛ a xa mɔri ra²⁵a tan nan na (1 Korinti 7:12-13 ESV).

Betroched

- “YakOsi ginEe xa fe ra (ginE di ginEe ASV), n mu yamari yo sOtOxi Marigi yi ra, kOnO n na n ma xaxili tima nE ala ko n xa la a ra Marigi xa hinnE saabui ra. N ɔɔɔ a ma yi ɔɔɔɛ xa fe ra, a fisa mixi xa lu a ki ma. Wo xirixi²⁴ginE ra? Wo naxa kata wo xa lu xɔɔɔya kui.²⁵Wo bara xOrOxO²⁶kelife ginE ma²⁷? Wo naxa ginɛ fen. Kɔɔ xa wo ginɛ dɔɔɔ, wo mu yunubi rabama. Kɔɔ naxee futi xirixi, e fama nɛ duniɔa ɔɔɔɛ sɔɔɔde. N ngaxakerenyie, n wama naxan falafe wo bɛ, waxati bara xurun. Keli yi waxati ma, ginɛ na naxan yi, a xa lu alb ginɛtaree, sunnunyie xa lu alb sunnunyitaree.

²⁰Touch - ginE nun xamE- ESV; touch-NKJV & YLT (Greek *haptoo*-i yEtE raso fe)

²¹Fatanyi (*chooristheenai* -Strong's NT#5563) -to leave, depart, abandone, abandon.

²²*Afiéna*Strong's NT#:863 - to bid go away or depart: send away YLT

²³*aphiemi*-Strong's # 863 -send away; GirEki xui mu a ra naxan fatanxi futi kanafe ra

²⁴Laayidi bun ma - futixi

²⁵Wo xa a rabolo, wo xa a rabolo, wo xa a rabolo, wo xa a kana -Thayer (divorce - rd)

²⁶A mu sare fima xa na mu a ra, *lúsin*-futi kanaThayer xa [[a mu xirixi futi ra ɔɔɔɔɔ]

²⁷A mu ginE sOtOxi - ginEdi xa na mu a xa futi kanaxi [naxan mu dOxO xi ginE mu na a yi].

hali e to mu nu sEwa xi, a nun mixi naxee se sarama e nu luxi alo e mu se yo sOtOxi, a nun mixi naxee nu na duniE fe kui alo e mu nu na se yo ra. Barima yi duniḡa naxan na yi ki, a na ḡnḡfe nE.» (1 Korinti 7:25-31 ESV)

Betroth comment Yuwifie xa naamunyi kui, mixi lanma a xa futi xiri a xa giḡe xa na mu a xa denbaya xa kɔbiri fi naxan a masenma a a nɔma a xa fe birin nabade. Futi sEbEli nu bara rafala, e nu bara findi xamE nun giḡE ra kOnO e mu nu sabatixi yire keren. Xame naxa banxi yailan fɔɔ e xa sabati dennaxe. A to gEgEn a naxa siga a xa giḡE ra futi xirife ra na xanbi e naxa sabati yire keren.

➤ Wo nOma wo yEtE ratangade tOrE ma naxan fama, wo naxa futi.

• “A xɔli n ma wo xa ba kɔntɔfili yo ma. Naxan mu futi xirixi, a kɔntɔfilixi Marigi xa fe nan na, a xa ḡelexin Marigi ra. Kɔnɔ naxan futi xirixi, a kɔntɔfilixi duniḡa fee nan na, a xa giḡe ḡelexinfe ra. Giḡe naxan mu futi xirixi, xa na mu giḡe naxan bara dɔxɔ xeme xɔn, a kɔntɔfilixi Marigi xa fe nan na, a fate nun a xaxili xa seniyeḡ. Kɔnɔ giḡe naxan futi xirixi, a tan nan birama duniḡa fee fɔxɔ ra, a xa a xa mɔri ḡelexin. Xa mixi nde a ma gnOxun a a mu a yEtE ra gataxi a xa giḡE ra, xa a waxOn gni sEmBE, a lan ma a xa na raba, a xa a waxOn gni raba: e xa futi, yunubi mu a ra. Kɔnɔ xa mixi bara nate tongo a bɔḡe kui a xa giḡe lu a xa kote ra, na kanyi fe fanyi rabama nE. Na nan a ra, naxan a xa giḡe futixi, a fe fanyi rabama nE, naxan mu futi xirixi, a fe fanyi rabama nE » (1 Korinti 7:32-38).

➤ A falaxi nE a fe ndee kui, xanunteya nun denbaya xa fe ma xOrOxOE nan a niyama e xa e yEtE fi tOrOxE ma ala ko e xa lu tinxin gni kui e nun Ala tagi. KOnO giḡE nun xame waxOn gni nO ma gbode xa na nan a ra, yunubi mu a ra futi.

Ara langui

Matiyu

Isa naxa a masen a man fa a fala a futi kanafe e mu e xa laayidi rakamali a nun e xa futi kanafe sEbEli fife ra yunubi nan a ra fo xamE nun xamE bara e xa futi kana e to e yEtE kan xa futi kana. Xa i xa i xa giḡE bore rabolo i mu a xa futi kanafe sEbEli ra, yunubi nan a ra barima futi saate bara kana kOnO a man na futi kui sariyE ki ma.

FarisEe naxee na Matiyu 19 kui e nu katafe e xa Isa suxu ala ko a xa sugandi sariyE firin tagi, (giḡE di rabolofe xa na mu a ra a xa a rabolo fe nde ma xa na mu a ra a xa a rabolo fe nde ma). Isa a fala nE a singe ra, a man na walife han to, xamE nun giḡE nu na e bore tagi e findi fate keren na, na lan boreya nu na han faxE. KOnO xamE nO ma yunubi raba de a na ra bama a xa futi kanafe ra a to giḡE rabolo xa na mu a ra a keri. Adamadi xa yanfanteya xa fe ra, a to mu a xa futi kanafe kEdi fi a xa giḡE ma naxan mu nOma a yEtE ratangade, Ala naxa tin na futi kanafe kEdi ra alo futi kanafen kolon fe . Na xanbi giḡE di nu nOma futide sariyE ki ma a mu nu lanma a xa findi yEtE ra barima futi saate nu bara kana futi kanafe ra.

Na kui, a mu nu na giḡE ra, a mu nu na yEtE ra, kOnO a nu dOxO xi. Xa futi kanafe kEdi mu na, a nu nOma lude a bore ra, a mu nu nOma futide sariyE ki ma. Barima futi kanafe kEdi a masenxi nE a futi bara kana. E mu na futi kui sOnOn, na nan a ra e bara e yEtE ratanga e xa giḡE ra. Futi kanafe sEbEli mu yunubi kana ma giḡE nun xamE tagi (a man sEbExi Marki 10 nun Luki 16 kui). Futi kanafe yunubi nɔma xafaride alɔ yene yunubi xa na mu yunubi gbete. Yi buki xaranse 5 kui, Isa a yaba xi nE a mixi bOgnE nan a ra naxan nO ma waxOn gni sOtOde a nun a nO ma yEtE kanade.

1 Korinti

Naxee mu futi xi, naxee bara kaḡe giḡe sɔbɔ, naxee bara mEe a xa giḡe ra.

kerin. XamE birin lan a xa a yEtE xa giḡE sOtO, giḡE birin xa a yEtE xa xamE sOtO (a falaxi fOlOde a mu fan xamE xa lu a keren).

b. Xame nun giḡE lanma e xa futi xiri alako e naxa lu langoeḡa kui.

c. Futi xirife fisa dangife waxonpi ra. Naxee bara e xa futi kana e xa ginE nun xamE rafan e bore ma a nun naxee mu futi xi. Na kui, e xa yene waxonfe korofe komma findide fe xoxoxe ra dangi mixie ra naxee mu futi xi sinden.

Futixie bE:

kerin. Wo naxa ginE tinxinxi rasiga wo mu futi kanafe kEdi ra xa na mu wo mu futi kanafe kEdi ra barima e firin birin bara futi kana.

b. Wo naxa wo xa ginE nun xamE waxOn gni ra bama

c. XamE nun a xa ginE komma fatande e bore ra sali nun sunyi xa fe ra. Wo xa fatan waxati lanma a xa xurun alako wo naxa bira yene rabafe foxo ra.

d. Xa i mu tin i xa lan boreya ma i nun i xa ginE bore tagi, na nan futi xiri kana ma.

e. Danxaniyatwe lanma e xa lu e xa futi kui danxaniyatare xamE ra naxan tinma na rabade.

f. Danxaniyatwe mu lanma a xa a xa futi xiri xa a xa ginE danxaniyatare bara a xa ginE xa na mu a xa mori rabolo. Futi saate bara kana a nun a sugandi ki ma, saate walie mu kamalixi.

Xa mixi so saatE keren kui, lanlanteya gbEtE birin lan ma a xa ba, alo:

kerin. futi nun xamE tagi

b. findife Ala xa Mixi Sugandixi xa ginE ra xaxili kui

SaatE sariyE mu rakamalife, xa na mu sariyE matandife na findixi yEtE nan na, alo:

1. Futi kui

kerin. yEtE kan nun mixi gbEtE naxan mu findixi a xa ginE ra

b. tondife lan boreya ma fatan fe xanbi

c. mixi mu a xa futi wali ra bama a nun/xa na mu a mu tinma a xa a yEtE sa ginE nun xamE tagi

d. lufe

2. Xaxili rawali kui

kerin. Ala tondife a batufe ra, a nun ala wulee tagi rasafe (mOli, kuyee, misalie, kObiri, sEwa)

b. tondife a nun ala xa lan boreya kui ala xa waxOn gni ra bama ala ko a xa kawandi raba, a xa mixie ra limaniya, a nun a xa wali fangni raba a nun a xa danxaniya a nun a xa gbo Ala xa fe kui.

c. tondife tuubi ra a nun lan boreya ra fatan fe xanbi

Laayidi kanafen yunubi xafari, yEtE kan, a maxOrin ma:

kerin. yunubi kolon fe

b. Yunubi wali birin na kanafe

c. tuubi²⁸yunubitwe xa dunijegiri masarafe ra

d. waxOn gni xafari

e. dije fenfe

SikE yo mu na a ma a Ala mu rafanxi laayidi kanafe ma a nun futi saatE – lanlanteyatareya. Lanlanteya findixi Ala xa fe nan na. Annabi Munsa xa seriye kui, futi nu na

²⁸A mu findixi xaxili gbansan xa ra; a mu na lanlanteya kui xaxili nun xaxili ma. A mu findixi fe gbansan xa ra naxan mixi xaxili masarama. A findixi xaxili xa fe masarama; a xanin ma a nun a waxOn gni; a xunxuri ra, a findixi gbata nan na a kui xamE xa bOxi" (*Pulpit xa masen qni*, vol. 18, p. 66 quoted in REFLECTIONS #515 Al Maxey, January 3, 2012)

a kolon xi futi kanafe xanbi. A man, Ala xa Mixi Sugandixi a kolon a futi bara kana futi kanafe ra a man mu na futi kui ƙƙƙƙ, a nun naxan man bara futi kana futi kanafe xanbi a na futi nan kui.

A ra yongui

Keresitanɗie nɔma yunubi rabade alɓ a masenxi ki naxe

- a) Simon (Acts 2),
- b) Korinti ngaxakerenyi (1 Korinti 2);
- c) Efesekae naxee nu bara a fala e xa wule rabolo (Efesoe 4:20)
- d) Laayidi kanafe futi kanafe ra.

yEtE kanafe, mixi xa futi kanafen na nan a ra:

- a) yEtE kan nun mixi gbEtE naxan mu a xa ginE ra;
- b) Mixi nde waxOn gni xa na mu a ra waxon gni;
- c) tondife fate ma xa na mu ginE nun xameE xa fe ra futi kui;
- d) Wo xa ginEdi lufe, wo xa a rasiga xa na mu wo xa a xa futi kana

Xa futi kana tEmui birin, yunubi na a ra - futi kanafe bara kana (1 Korinti 7:10-14; Matiyu 5:31; Matiyu 19:8, 9). Danxaniyatɔɛɛ, e mu findixi yareratie gbansan xa ra, e lanma e xa mixie rasi naxee na e xa futi kanafe, xa na mu a ra naxee bara e xa futi kana, e xa e ralimaniya e xa e xa yunubie kolon.

A luxi alo sEbEli yo mu na yi masen gni kui "**yunubi kui**" a findixi futi gbEtE nan na naxan fatanxi futi kanafe sEbEli ra. Kitaabui mu a masenxi a futi kanafe findixi fe nan **nana sigafe yareyunubi** naxan nOma raxande futi kanafe yunubi nan na (laayidi kanafe findixi fe nan na naxan xOnOxi Ala ra – Malaki 2:14) a nun ginE singe dOxO de (a mu lanma a xa raba laayidi fori kui xa ginE singe nu bara dOxO - Deut. 24:1-4). A luxi alo kitaabui mu tagiraba kolon ma **akèya** e xa futi kanafe ra naxan mu lanxi kitaabui ma xa na mu **akèya** futi gbEtE. Na kui, **sariya** futi kanafe xa na mu futi gbEtE, yEtE nan a ra, a mu a ra **akèya** futi kanafe xa na mu futi gbEtE. Ala xa die mu nOma yEtE kan yunubi raba de a nun mixi gbEtee.²⁹

Xa mixi naxan bara a xa futi kana a mu tinxi a xa yunubie ra a nun a xa xaxili mu nOma gbilen de a xa tuubi ma, kira keren nan luxi a bE a xa na mixi so SentanE yi ra a fate kanafe ra, ala ko a xaxili xa kisi Marigi Isa xa lOxE. Xa yi wali findi lanlanteya ra, danxaniyatOrEe mu lan e xa e maso e bore ra³⁰e nun e ra alo e tinxi e xa yunubie ra. Na nan a ra yunubie, kuye batui (naxan tide gbo ala bE), mixi tOnxO ma, ye minfe, xa na mu yEtE kanafe, alo a na ki nE yEtE kan ma (1 Korinti 5:11). Yunubi raba fe yunubi dangi xanbi yunubi fenfe ra a nun yunubi naxan mu nOma dijede

Na xanbi, xa e bara tuubi e xa futi kanafe ma, e gbilen Ala ma, e bara na fe yailan a tan nun, e lanma e xa e rasenlanlanteya kamalixi alo danxaniyatOrE gbEtE naxan yunubi gbEtE raba a man gbilen Ala ma. E bara gbilen e xa yunubie ra e nun Ala tagi. Barima e bara e xa lan boreya nun Ala tagi, na nan a ra won tan Ala xa Mixi Sugandixi fate lanma won xa dijɛ e ma, won naxa e naxankata won ma walie ra. Danxaniyatɔɛ birin lanma e xa sɛɛwa barima naxan nu bara lɔɛ, a bara gbilen, a man bara lu Ala nun mixi birin tagi naxee na Ala xa Mixi Sugandixi kui.

²⁹A tongoxi Position on Remarriage nan ma Larry W. Bridgesmith 1/2/1990

³⁰Wo a mato Ala waxɔnfe yi buki xaranse 14, R. Dunn, Nov. 2014, The BibleWay Online

A luxi nbE a mu na kitaabui kui naxan nOma Ala xa wali rabade a nun mixi gbEtE naxan mu nOma Ala xa wali rabade. Keresitan nama xa na mu e xa yareratie xa mixi nde ratɔn Ala xa wali ma, na nan lanxi Ala xa Mixi Sugandixi xa sariyE ma naxan a falama a xa die birin findixi walikEe nan na a nun sErEri ra ala ko e xa wali a bE. Keresitanjie nun/ xa na mu e xa yareratie yunubi rabama ne e na mixi nde maxandi a xa Ala xa wali seriye matandi. Danxaniyatɔe birin findixi walikEe nan na naxee wali wuyaxi rabama. E na Ala xa Mixi Sugandixi nan kuikhanamoukelife Ala xa Mixi Sugandixi ma, xa na mu a ra dijekhanamoudije mu a ra xa na mu a ra naiyalanyi kuikhanamoudimi kui. Won birin bara xafari yunubitɔee ra. Naxee birin na Ala xa Mixi Sugandixi kui, e na Ala nun a xa die nan kui, adama mu nɔma naxee raxande. E na na lan boreya kui ala xa hinnE saabui ra barima e bara e yEtE kan xa yunubie rafelen e man bara e yEtE rasEn Ala xa Mixi Sugandixi wuli saabui ra. **A lanma won fan xa dije. Ala dijɛma ne, xa won mu dijɛma, weyunubi**(1 John 3:21-24).³²

Dije

Ebirin xamE nun ginE e lan ma e xa futi ala ko e naxa e yEtE ratanga yEtE kan ma. Na kui, futi mu findixi yunubi ra. Ala futi kanafe xɔnxi ne alɔ saate kanaxi ki naxe. Yunubi nan a ra. Na kui, fe mundun lanma a xa raba danxaniyatɔe ra naxan bara yunubi raba futi kanafe ra ?

A singe, yunubi birin nɔma xafaride fo mixi naxee tondima dije fenfe ra, xa na mu a ra Ala Xaxili Seniyenxi rapaaxufe. Na nan a toxi n xa a fala wo bE, yunubi birin xafarima mixi birin bE, kOnO mixi naxan wOyEn Ala Xaxili ma, a mu xafarima. Naxan yo wOyEn Adama xa Di ma, a xa yunubi xafarima nE, kOnO naxan yo wOyEn Ala Xaxili SENxi ma, a mu xafarima yi waxati, xa na mu a ra waxati naxan fama.» NKJV). Keretie to a kolon e bara yunubi raba e lan ma e xa e xa fe yailan, e man xa tuubi, ala ko e xa gbilen e nun Ala tagi. Na kui, a lanma marasi nde xa lu Layiri Foni kui naxan a masenma danxaniyatɔe lanma a xa naxan naba alako a xa yunubie xafari a bE.

Xaxili futi kui, Ala tinma dijɛde a ma a man tinma a xa a rawali kɔnɔ a mu lanma a xa findi fe nde ra naxan mu lanma a xa raba. Yunubi rabae lan ma e gbilen e xa duniE masara a nun e xa lan boreya sOtO. Na kui, mixi xa futi kui, a lanma a xa wali birin naba alako a xa futi xa gbilen a ra, kɔnɔ a mu lanma a xa findi fe nde ra naxan mu lanma a xa raba.

Luke, a naxa Simon xa fe sEbE a nun a xa dundui, a naxEIE Acts 8:20-23 kui, kOnO PiyEr naxa a fala a bE, 'I xa kObiri xa IOE i tan nan na, barima i nu a ma gnOxun xi nE a Ala xa hinnE nO ma sarade kObiri ra, i mu lanma i xa lu yi fe kui. barima wo bɔɔe mu tinxin Ala ya i. Na kui, wo tuubi, wo xa tuubi, wo xa Ala maxandi a xa dije wo bɔɔe ma fe kobi ma. Barima n bara a to wo bara xOnE xOnE ra a nun tinxintareya ra.'" Na danxaniyatɔe bOgnE nu kobi, a nu rafexi yunubi ra, a nu wama dije fe.

Pɔlu, a mu fe gbegbe fala, a naxa a sebe 1 Korinti kui, danxaniyatɔe nde xa fe ra naxan nu na yene rabafe. A naxa yEtE kana a nun danxaniyatOrEe naxan nu tinxi a xa yEtE ra barima e mu fe yo rabaxi ala ko e ngaxakerenyi xa gbilen a nun Ala xa lan boreya kui. A luxi nbE, e mu yEtE toxi yunubi ra naxan e makuya Ala ra. E nu lanma e xa tuubi e xa xanunteya ma yi ngaxakerenyi ma a xa yunubie kui.

Korinti 2:10 kui, Pɔlu a falama a a bara dije a ngaxakerenyi ma naxan nu bara yene raba. Korinti ngaxakerenyi naxa a xa yEtE kana a man naxa a xa ma gnErE masara, barima Korinti danxaniyatOrEe nu bara a fala sEti solofere nde kui e xa "a ralimaniya, ala ko a naxa sunnun gbegbe sOtO." A masenxi a danxaniyatɔe ngaxakerenyi nde nu bara yunubi raba, a naxa tuubi, a naxa dije a ma alɔ Pɔlu a fala danxaniyatɔe gbetee be ki naxe e xa a ralimaniya.

A lan ma won ngaxakerenyie xa yabi fi yi maxOrin gni ma, n lan ma n xa munse raba ala ko n xa kisi xa na mu n xa dije. A masenxi a e lan ma e xa yunubi lu na, e xa tuubi, e xa e xa duniE masara. Efese danxaniyatOe a fala nE "na kui, wo xa wule rabolo, wo birin xa nOndi fala wo bore bE, barima won na won bore fate nan kui, wo xa xOnE, wo naxa yunubi raba": wo xa

Wo naxa a lu soge xa goro wo xa xone kui, wo naxa yire fi Ibulisa ma. Naxan muxaxi, a naxa muxi ti xoxox, a xa wali a bexex ra, a xa wali fanyi raba, alako a xa no setaree malide» (Efesi 4:25-28 NKJV).

Yunubi wali rabolofe fama ne dije ra? Awa, barima 1 Yaya 1:8-9 kui Yaya naxan sEExi danxaniyatOrEe ma a naxEIE, "Xa won a fala yunubi mu na won yi, won na won yEtE madaxufe, nOndi mu na won kui. Xa won won ma yunubie fala, a laxi a ra a man tinxin, a won ma yunubie xafarima won ma, a won rasEn ma tinxintareya birin ma."

A lan ma a xa masen a fiixE ra danxaniyatOrE lan ma a xa a kolon a xa yunubie ma barima xa mixi mu a kolon, a nOma a ra gbilen de di, a yEtE masen,³¹wo xa tuubi a nun wo xa masara.

Xa mixi wama a yEtE ratangafe yunubi ma, a xaxili (a mixi kui, a bOgnE, a xaxili, a xaxili, a xaxili) lan ma a xa Ala rafa a ma a xa yunubie rabolo a nun a xa a xa duniE masara tinxin gni ma. Mixi lan ma a xa a yEtE masen, xa na mu a ra a xa a yEtE masen ala bE a nun mixi bE naxan yunubi raba. Sali findixi kira nan na danxaniyatwee be e xa e xa lanlanteya masen Ala be, e man xa gbilen a xa malanpie ma.

Na lan ma mixi birin bE naxee na danxaniyatE kui **yunubi raba fea** nun — yEtE kan, muxE, wule, xOnE, mixi faxafe, ginE tOxO de, mixi tOnxO ma, tOnE, waxOn gni, dimEdi tOrO, futi kanafe, ye minfe xa na mu yunubi gbEtE. «Na nan a toxi, n xa a fala wo be, adamadie xa yunubi birin xafarima ne. **konon Ala Xaxili rasctofe tan mu xafarima mixi be.**»

³¹Wo xa wo yEtE masen a dangi wo xa a fala "n bara nimisa." Na masen gni naxan fatanxi wOyEn ra xa na mu a kelixi mixi bOgnE kui a lan ma a xa keli bOgnE ra naxan a yEtE kan yunubi kolon. A lan ma a xa findi mixi xa duniE masarama ra, tuubi,²⁷a nun waxon gni naxan na lan boreya ra naxan kanaxi yunubi saabui ra. (A tongoxi kelifa Kitaabui xungbe naxan xili International Standard Encyclopaedia) Di lboxi xa taali naxan na Luka 15:7-32 kui, na misaali fanpi nan fima na ma.

Kitaabui kolon gni banxi xungbe

Randolph Dunn, mangE - Roberto Santiago, Dean
thebiblewayonline.com

SariyE singe - Ala xa masen gni
**Fe birin faxi be di? Adama
 naxan nu na Ala ra**
 Ala xa Mixi Sugandixi - Ala
 xa gundoe Ala xa fe ra
 KelifE duniE ma han faxE - mixi
 faxaxie bara e yEtE ratanga
Injiili xa masenyie

SariyE 2 - Ala xa Mixi Sugandixi xui suxufe

Waxati beenun Ala xa Mixi Sugandixi xa fa

Ala xa Mixi Sugandixi waxati dunia ma Ala xa Mixi

Sugandixi dangi xanbi waxati

Waxati dOnxE duniE ma, waxati

naxan lanma a xa tongo

**KelifE faxE ma wuri magalanbuxi ma sigafe
 ra baloe ma dignE xa fe ma**

Ala xa Mixi Sugandixi xa xunxa ye xoxra

SariyE 3 - DuniE nEnE Ala xa Mixi Sugandixi kui

**Mangeya naxan mu daaxi mixi belexE ra,
 walikEE naxee na mangeya kui**

Ala xa Mixi Sugandixi xa sariyE singe, ginE

futixie a nun mixi gbEtee naxee hayi na xignE

xignE ma

Duniḡa ratangaxi

Misery xa taruxu

Masenyi naxan fatanxi yi bataaxee ra, wo
 xa Ala batu xaxili nun nɔndi ra

Kitaabui xaran mixie bE

Kitaabui naxan masenxi

**Kitaabui xungbe
 misalie nun misalie**

SariyE 4 - xunmasafe Ala xa Mixi Sugandixi kui

Isa Nasaretika

Ala xa Mixi Sugandixi xa duniE

Wo xa wo maso Ala xa Mixi Sugandixi ra

Fe kobi naxan fatanxi xOnE ra

**Fate, nii, xaxili - e siga minden wo faxa tEmui? Futi
 nun futi kanafe**

Ala xa malabui lɔxɔE

**Daali beenun Genesis xa Daali
 Eburu**

SariyE 5 - sEmbE sofe Ala xa Mixi Sugandixi kui

SariyE kelifE wuri magalanbuxi ma

Ala xa banxi ti fe maxOrin gni

xungbe naxan maxOrin xi wo bore

bE Ala xa Mixi Sugandixi kui DuniE

xungbe ra

Laayidi naxan tongoxi yi waxati a nun abadan mixi yatie

findixi mixi nan na naxee Ala ratinmema

DuniE masen gni fangni

SariyE 6 - Kitaabui xaranma findife

Dimi, misali, a nun namijɔnmEE Ala

Xaxili Seniyenxi

Daniyeli

Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa

masenyi Kitaabui xa dundui

Xaran gni nun walie kelifE AD 100 han AD 1500

Reform xa na mu Restore

Kitaabui malanfe nun a madangima

To diinE xa walie - sEbEli xa na mu a ra sariyE?

Isa bɔnsɔE xa taruxui - Tawureta Munsa

International Bible Knowledge Institute na linke ra bama xui gbEtE ma thebiblewayonline.com.